

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1940 kl. 11 f. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående åtgärder mot nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess femte tillfälliga utskott *Motionen.* hänvisad motion, nr 154, har herr *Wallén* hemställt, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och straffbeläggning av åtgärder, som innefatta nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet, i den mån straffpåföljd ej redan nu kan vara för förstörelsen stipulerad.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från *Utredning.* länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län ävensom berett Fritidsutredningen, Svenska Turistföreningen, Svenska Naturskyddsföreningen och Riksförbundet Landsbygdens folk tillfälle att inkomma med yttranden. Från Föreningen för Skidlöpnings och Friluftslivets främjande i Sverige samt Riksförbundet för naturvård har utskottet därjämte fått mottaga uttalanden i ämnet.

Samtliga dessa myndigheter m. fl. vitsorda förefintligheten av de i motionen påtalade missförhållandena. Endast länsstyrelsen i Malmöhus län finner klagomål över nedskräpande i naturen numera tämligen sällsynta. Semesterlagens ökade inflytande på friluftslivet framhålles i yttrandena jämväl hava aktualiserat frågan.

Länsstyrelsen i Stockholms län anför därjämte, att här förevarande spörsmål borde beaktas såsom en ordningsfråga. Någon skadegörelse å egendom i den mening, som kap. 19 S. L. avser, torde knappast kunna förekomma i de fall, varom det här rör sig. Bedömes spörsmålet på sådant sätt, torde därav följa, att eventuella föreskrifter till dess reglerande borde gälla mot en och var och alltså icke endast mot den, som inom annans område gör sig skyldig till i motionen påtalat förfarande. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* framhåller, att ju mera friluftslivet utvecklas, desto större torde behovet av reglerande åtgärder bli. I den mån de påtalade missförhållandena innefatta skadegörelse eller åverkan vore de redan nu föremål för straffbeläggning. Dessa straffbud täckte *Bihang till riksdagens protokoll 1940. 13 saml. 5 avd. Nr 2.*

emellertid icke de missförhållanden, som man nu ville stävja. Icke heller hälsovårdsstadgan innehölle bestämmelser, som äro tillämpliga i dessa fall. Då enbart genom upplysning och propaganda rättelse icke syntes kunna vinnas, ansåges skäl föreligga för ett straffbeläggande av de oarter, varom här är fråga. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser, att stigande upplysning och propaganda från intresserade föreningar och enskilda har medfört väsentlig ändring till det bättre, vilken kunde antagas komma att än gynnsammare utvecklas. Något väsentligt skulle ej vinnas genom straffbestämmelser mot ofog av här ifrågavarande slag. Svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt övervaka deras efterlevnad bleve ööverstiglilla, varför länsstyrelsen ej funne utredning i föreliggande fråga påkallad. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* hänvisar till fritidsutredningen och rekommenderar att denna måtte anmodas att vid fullgörandet av sitt uppdrag beakta jämväl de i motionen framlagda frågorna. *Fritidsutredningen* påyrkar intensifiering bl. a. genom ekonomiska bidrag av den under senare år bedrivna propagandan och upplysningsverksamheten, som redan visat sig medföra goda resultat. Under förra året hade en sammanslutning, Riksförbundet för naturvård, tagit till uppgift att verka för här förevarande frågas lösning. Vissa personer torde dock ej låta sig påverkas av dylik propaganda utan syntes kunna förmås till större hänsynsfullhet endast genom hot om straffpåföljd. En kriminalisering av ohyfsat uppträdande i naturen finnes redan i vissa länder (exempelvis Danmark), och antogs befintligheten av dylik i Sverige komma att i vårt land underlätta propagandaverksamheten. Fritidsutredningen hade nyligen framlagt betänkande med förslag till reglering av strandbebyggelsen m. m. endast beträffande på närmare sätt angivna strandområden av i huvudsak enahanda innehåll som i motionen. Det föreslagna straffbudets tillämplighet vore begränsad till vissa strandområden, vilket berodde på den allmänna avgränsningen av de ämnen, som behandlades i betänkandet, och alltså icke på att utredningen skulle ansett en generell kriminalisering av dylika förfaranden olämplig. Utredningen hyste nämligen den uppfattningen, att dessa förfaranden, vilka enligt gällande lag vore kriminaliserade endast i den mån de undantagsvis kunde anses innebära skadegörelse eller förgelseväckande beteende, borde vara belagda med straffpåföljd och stå under allmänt åtal, varhelst de förekomme och således icke blott inom strandområden, såsom utredningen i ovannämnda betänkande föreslagit, eller inom eller i närheten av bebyggda områden, såsom motionären närmast åsyftat. *Svenska Turistföreningen* ger uttryck för ungefär enahanda synpunkter och framhåller svårigheten att effektivt kontrollera en sådan lags efterlevnad under påpekande av uppfostran såsom bästa medlet till bättre förhållanden i umgänget med naturen. *Svenska Naturskyddsföreningen* upplyser, att ingrepp till naturskydd från statsmakternas sida numera gjorts i flera länder (exempelvis Danmark, Tyskland, England). Utvecklingen i Sverige hade nu nått den punkt, då liknande måste äga rum. Svåra fall av åverkan o. dyl. vore nämligen redan straffbelagda, men ett uppreparande av ofta i och för sig

mindre betydelsefulla förseelser skapade för markägare vantrevnad och skada av både ideell och ekonomisk natur. Ofta hade förseelsen sin grund i bristande eftertanke. Även om upplysningsverksamhet bedreves, tror föreningen i likhet med fritidsutredningen att den måste kompletteras med straffbestämmelser. Blotta vetenskapen om straffpåföljd skulle säkerligen gynnsamt påverka sådana, som handlat av obetänksamhet. *Riksförbundet Landsbygdens Folk* hyser viss tvekan om lämpligheten av lagstiftning på området och svårigheten att effektivt kontrollera densamma men finner förhållandena vara sådana, att de motivera utredning. *Föreningen för Skidlöpnings och Friluftslivets främjande i Sverige* samt *Riksförbundet för naturvård* giva uttryck för liknande synpunkter.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, som anser en lagstiftning ej kunna medföra något resultat utöver en propaganda, som redan visat god effekt, och som anser svårigheterna att övervaka en lagstiftning ööverstigligen, finner ej den begärda utredningen påkallad. Samtliga övriga hörda länsstyrelser och sammanslutningar hava emellertid i motsats härtill och med instämmande beträffande behovet av en ökad upplysningsverksamhet, stödd av en lagstiftning, som omfattar jämväl andra områden än stränder, på sätt fritidsutredningen redan föreslagit, tillstyrkt den i motionen föreslagna utredningen.

För egen del får utskottet anföra följande.

Utskottet.

Att de i motionen påtalade missförhållandena äro tillfinnandes och i många fall vålla jordägare och jämväl andra, som beröras av dem, olägenhet, äger utan tvivel sin riktighet. Väl bereda de ofta lantbefolkningen endast vantrevnad vid förfulande och nedskräpande i naturen, men för utskottet är det känt, att verklig skada av i vissa fall ej oväsentligt omfång förorsakats markägare genom att djur sårats av bortkastat glas o. s. v. för att ej tala om att även människor blivit utsatta för olycksfall. Detta har ock av samtliga myndigheter och föreningar, som yttrat sig över motionen, vitsordats. Att de berörda missförhållandena föranlett viss spänning mellan friluftsfolket och deras ofta ofrivilliga värdar är lika naturligt som beklagligt, ej minst ur synpunkten av friluftslivets stora betydelse för stadsbefolkningen. Att något bör åtgöras för att undanröja de påtalade olägenheterna och därmed minska den antydda spänningen synes därför angeläget. Vid valet av medel inställer sig dock viss tvekan. Utskottet hyser därvidlag, i likhet med vissa av dem, som i frågan uttalat sig, den uppfattningen, att den mest tilltalande vägen till ett bättre sakenas tillstånd går över upplysning och propaganda, som bör meddelas redan i skolan. En ökad förståelse för såväl lantbefolkningens som andras skäligena krav på hänsyn, med andra ord, ett utvecklat sinne för ansvar, torde utgöra den i allmänhet bästa borgen för ett hänsynsfullare uppträdande på främmande marker, helst man säkerligen vågar utgå från att flertalet förseelser ha sin grund i obetänksamhet och obekantskap med landsbygdens säregna förhållanden. Vissa människor torde emellertid kunna befaras förbli ökänsliga för sådan

uppfostran och påverkan i godo. Säsom ett yttersta medel till korrektion måste man därför — likaledes i anslutning till vad i utlåtandena anförts — räkna med ingripande lagstiftningsvägen. Utskottet, som ingalunda överskattar möjligheterna att nå och beivra alla fall av grövre förseelser av hithörande slag, hyser dock den uppfattningen att redan vetskapen hos allmänheten om existensen av ett lagbud i förening med straff för ohyvsat uppträdande i skog och mark bör kunna utgöra ett verksamt medel till stävjande av många oarter. Att åtalsrätt bör tillkomma allmänne åklagaren synes ock vara lämpligt.

Fritidsutredningen har nyligen framlagt betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelse m. m. (Sv. off. utr. 1938:45). I lagförslagets 13 § har stadgats förbud och i 16 § straff för förseelser av ungefär samma slag, som förenämnda motion tagit sikte på. Lagförslaget avser emellertid med visst undantag endast stränder, d. v. s. området intill 500 meter från strand av saltsjön, de fyra stora sjöarna samt, efter Kungl. Maj:ts särskilda prövning, annat vatten eller vattendrag. Det har, som synes, en synnerligen begränsad omfattning i jämförelse med motionen. Önskar man utsträckande av det skydd, fritidsutredningen tänkt sig, till ett större område på sätt i motionen föreslagits, lär det framlagda förslaget böra kompletteras med motiverade bestämmelser i fråga om övriga marker och områden, som kunna tänkas berörda i detta sammanhang.

Utskottet får därför — under åberopande av de skäl, som anförts i de över motionen avgivna yttrandena och vad i övrigt här ovan framhållits — med instämmande i motionens syfte hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t göra framställning om att de synpunkter, som framförts i här föreliggande motion, nr 154, genom fritidsutredningen eller på annat sätt, som Kungl. Maj:t finner lämpligt, göras till föremål för beaktande.

Stockholm den 4 april 1940.

På utskottets vägnar:

OTTO SILFWERBRAND.

Närvarande: herrar *Wallén**, *Silfwerbrand*, *Ekdahl*, *Nilsson* i Landskrona, *Ohlsson* i Kastlösa, *Meijer*, *Andersson* i Mölndal, *Malmqvist*, *Magnusson* i Näs-viken* och *Pettersson* i Norregård.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.